

Endurnýggjan skipaflotans

At okkara skipafloiti krevur eina munandi og skjóta endurnýggjan, eru allir føroyingar á einum máli um, men til tað krevst stórir peningur men ikki størri enn so, at møguleiki er fyri at kunna útvega tann neyðturvuliga pening, sum okkara skipafloiti krevur við eini endurnýggjan — bert tær góðu, sameindu kreftirnar sleppa fram at. Javnaðarmenn lögdu longu í 1943 fullfíggað uppskot fram á tingborð um eina endurnýggjan av okkara skipafloiti, við 25 nýggjum stórum dieseltrolarum, stórum skonnartum við frystigreiðum umborð, og einum hóskaði tali av linubátum. Men hetta góða uppskot javnaðarmanna varð sum so mangt annað kveistrað til viks av landsstýrissamgonguni, og tí liggja vit í dag so nakrir fyri tíðarhóskandi fiskifør, og noyðast tí 2000—3000 landsmenn at leita sær burtur í onnur lond, og sostatt hjálpa okkara konkurrentum á verðinsmarkaðinum. Okkara arbeiðandi fólk á landi og sjógvi hava nógva orsök at klaga yvir tað stýrisslag, sum hevur sitið við síðan 1950. Sjóvinnan, ið er høvuðsvinna landsins, er so einstáttað, sum onga aðra staðir, og hetta mátti brennimerkt okkara landsstýri og fingið tað til at rassast — men so er ikki. Endurnýggjanin av skipafloitanum dubbar alt meira og meira at sum tíðin liðir, og nú stundar til komandi lögtingsval, og tí eru nakrir menn gingnir saman um at stovna lutafelag við tí endamáli at keypa 25 fiskifør, harav 5 dieseltrolarar, men við hesum sum mongum øðrum verða helst lógirnar skrivaðar soleiðis, at tað verða bert teir peningasterku, sum verða ferir fyri at fáa hesi skip. Hetta er í høvuðsheitunum meinligt uppskot javnaðarmanna, um landshandilin varð stovnstur í hesum sambandi. Sum so mangan sagt, at tíðin krevur øll uppskot javnaðarmanna sett í háseti fyrr ella seinri. Hetta visir sostatt, at javnaðarmannaleiðin (sosialisman) er ikki bert humanistisk tann rætta, men eisini figgjarfrøðsliga tann sterkasta. Og hetta gleiðir sjálvsagt ongan meira enn nettup okkum javnaðarmenn, at tey feldu uppskot okkara so við og við noyðast at koma landinum til hjálpar, tá neyðin pinur okkara samfelag harðast.

Hann má lúta, ið minni mál. Soleiðis er tíverri við javnaðarflokkinum á tingi; hann má sum minsti flokkur — við bert 5 monnum av 27 lúta við sínum ríku hugsjónum, og tað er speil at so er, tí slíkt kemur ikki at svida á einstaklinginum, men á øllum íbúgvum landsins. Hetta kemur tíðin at prógva sjónskari sum frá líðir. Tað er ikki tí at uppskot javnaðarmanna ikki verða samtykt, at tey ikki eru heildini at besta gagni og standa fult mál við krøv tíðarinnar. Jú, tað eru avgjørt allir flokkar á tingi samdir um, at tann socialistiska

leiðin er tann einasta og sterkasta leiðin at ganga, bæði fyri gomul, avlams- og verkafólk — hon er 100 pst. reel. Torført er at fáa fólk at viðurkenna, at so er, men heldur ikki bert hjá okkum. Men nú er allur tann víði heimur við at siggja sannleikan í eyguni — at einasta og tryggasta leiðin er tann socialistiska, og hetta sama kemur eisini tíðin at lekja heima hjá okkum — tað eru vit fullvisir í. Tann óregluliga tíð, vit liva í kemur at krevja tað, fyri at fáa alt í eina meira trygga og liviliga legu.

D. J.

Kola- og leirmálið

(Framh. frá 1. síðu)

nógv biligari og óavmarkaða nøgd av el-streymi við at nýta avfalls-kolið, rannin og snúsið, enn at byggja dýrt vatnorkuverk, ið talan hevur verið um. Hetta eru allir konir menn samdir um.

— Íðan, fara tit so undir kola-el-verkið?

— Eg avgeri tað ikki einsamallur. Men eg eri fyri tí, og lat meg bart út siga tað, at eg haldi tað vera óðamannaverk ikki at fylgja sakkunnleikunum í hesum føri og gera tað, so mikið meira sum vit hava eitt óført verk í tilbøði.

Ein stórir plánuv ella stórt tiltak.

— Planurin ella ætlanin, ið tú arbeiðir so eldhugaður fyri, er alt so eitt stórt kola- og leirvirki í samband við ravmagnan av Suðuroynni við einum stórum kola-el-verki?

— Tað er rætt, og eg kenni meg vísan í, at her goymast okkum stórir møguleikar. Her er ikki talan um minni enn um útflytan fyri milliónur í koli og leiri, biligeran av kolinum til føroyingar, hækkan av innløgum til kola-arbeidsmenninar og veitan fólk meiri og biligari el-kraft enn hin ovurðýra vatnorkuúthyggingin kann geva.

Hetta ljóðar nakað ógvísligt. — Men tað er ikki annað enn samsvarendi við serfrøðinga útsagn og metan av umstøðuni. — amerikanskur, norskur og svenskir — sum hava kannað málið.

Kunnu vit skipa eitt »Hoganes« í Suðuroy.

— Tú hevur verið á Hoganesi í Svøríki, har ið menn hava stórvirki í líknandi umstøðum sum í Rangabotni og í Hvalba. Kanst tú siga okkum nakað um hesa drift í sammetan við kola- og leirvirkimøguleikarnar hjá okkum.

— AB Hoganes er stórvirki við lít. Mær var sagt, at har eru um 4000 menniskju í arbeiði. AB er eitt kola- og leirvirki. Ger eldfastan stein og hopin av øðrum lutum úr leirinum. Kolalindirnar eru tynri enn hjá okkum. Men teir høgga stíva ½ millión av tonsum, ið nýtast til brenning av leirlutum, til el-streym í egnum el-virki og til sølu til onnur el-verk.

Men í Føroyum liggur kolið og leirurin nógv hogligari at vinna fram. Her kunnu vit fara beint inn í fjallið og vatnið setir sjálvt frá, meðan menn í Hoganesi mega 100 metrar niður í jørdina. Alt má hálast upp og niður við stórum lyftarum (elevatorem) og vatnið — fittliga stór á — má verða pumpað upp við stórar maskinkraft. Men tross hesar trupulleikar hevur virkið borið seg væl, er vordid eitt risaverk við 91 mill. kr. í partapeningi.

Vit skuldu haft kans til at skapt eitt Hoganes í Suðuroy.

— Eru kolið og leirurin hjá okkum líka evnisgóð sum kolið og leirurin í Hoganesi?

— Teir konu menninir siga leirin at vera fult so góðan og kolið av nakað sama kvaliteti (hita-kraft, kaloríunøgd).

— Hevur tú tilsagn frá nøkrum um at vera við í peningaliggjngini til hetta stórtiltakið, ið tú baksast við?

Keypmannahavnar kommuna, ið hevur tvey risa el-verk, Ørstedes værket og Svanemølleværket, og sum til gassverk síni nýtir stórar nøgdir av eldfostum steini, hevur við yvirborgmeistera Munk og borgmeistera Ingvar Dahl, ið hevur »belysningsvæsenet« undir sær, sagt seg at hugaðan fyri at vera við í peningaliggjngini í tann mun, ið kommunan fær part av framleiðsluni av koli og leiri (hennara el-verk kunnu keypa allan kolaútflutningin, ið talan kann verða um). Samráðingar hava farið fram við onnur virki, men eru ikki lidnar.

— Kann kolið koma at hava at-huga norðan fyri í el-framleiðsluni?

— Tað meina teir konumenninir. Spurningurin er, hvussu dýrt er at leggja kaðal frá Suðuroynni til Sandoyanna og frá Skopun yvir Hest ella Velbastaðar ella Kirkjubíggjar. Kaðalpeningurin vil, so halda teir konu, verða nógva ferðir biligari enn at byggja dýr vatnorku el-verk.

Men á hesum økinum mega teir konu telvast, og her má sakkunnleikin vera tann avgerandi.

Stór perspektivir. Vit ynskja Dam góðan býr í sínum víðari arbeiði fyri hesum risamáli.

Brøt til Sosialin

Vit sneiða omanav!

Tað er so javnan at hoyra, hvussu margar túsundir og hundrad túsundir krónur, ið Fiskasolan og Sildasolan lata til ymisk endamál. Her trýtur ikki.

Allir hesir pengar eru komnir upp av sjónum; men hóast henda mikla avlopspening hevur fiskivinnan ilt við at bera seg; fiskimenn fáa ov lítið; summir rýma av landinum, minstalon og prís-viðbót fáa tað so dánt at mala runt hjá øðrum. Men nóg illa er vordid, ov lítið er hjá teimum, ið fisk-in draga.

Hjá teimum mongu, ið liva av fiskivinnuni á landi, man vera frægari statt lónarliga; tí einki hevur hoyrst um, at hesi hava sòkt um minstalon ella prísviðbót. —

Lítið má verða eftir til onkran, tá ein hugsar um ógíluga avlopspening Fiska- og Sildasolunar, og hvussu nógv reidararnir ofta fáa í sín part, hvussu nógv bankarnir og tryggingin fara við, hvussu nógv allur riðilin av agentum og heilsólummonnum, ið selja útgerðina, fara við. Ja, retuliga lítið — og allra minst til hann, ið fisk-in dregur.

Tá umboðsmenn fiskimanna á tingi royna at skaffa fiskimonnunum *rættvísu minstalon* og útróðramonnum *prísviðbót*, eigur tingið ongar pengar. Nei, ikki eitt oyra — háðandi spyrja teir javnaðarmenn, *hvaðani teir ætla at fáa peningin?*

Tá Kjølbroy og aðrir skulu hava 600.000 kr. til gávus til trolarakeyp, spyrja teir ikki, hvaðan peningurin skal fáast. Nei, tá blaða teir tolllógina ígjøgnum og kanna eftir, hvar teir kunnu troyta nakrar krónur burtur úr smámanninum aftrat, — *taka so tær 600.000 kr.* — Basta!

Sannleikin er tann, at fiskivinnan — og tá fyrst og fremst fiskimenn hava fingið ein slíkan yvirbygning at bera, at tað er ógjøriligt at knógva undir honum.

Tað verður neyðugt at sneiða av honum, so tað munar.

Fleri blýtrælir.

Trolararnir heim

Trolararnir koma nú heim. Reidararnir bera ótta fyri arbeiðaravferfalli 1. mai, og ætla tí at fáa trolararnar av stað í so rúmari tíð, at teir ikki koma undir verkfallságangur. — Hetta visir, at arbeiðsgevararnir valla ætla at ganga krovum arbeiðaranna á móti.

SOSIALIN
Viðmerkingar

Løgin politikkur.

Bert ein stutt viðmerking og ein forvitnisligur fyrispurningur:

Tá ið málini um meira minstalon og prísviðbót til útróðramenn var til viðgerðar á tingi, spurdu tjóðveldismenn dágliga, *hvaðani peningurin skuldi fáast til hesi endamál?*

Stutt aftaná komu tjóðveldismenn við uppskotinum um at yvir-taka skúlaskapin, hvat ið *fyrsta umfari kostar umleið 2 milj. kr.* (Aftrat hesum kemur, at flestum bygðum tørvar nýggjan skúla, skúlaamboð, fimleikarhallir, — svimjihylljar, leikvøllir o. s. fr.

Eg fari nú at spyrja: *Hvaðani ætla tjóðveldismenn at fáa pening til hetta endamál?*

Ella er tað bara bluff, sum alt annað frá tjóðveldinum?

Forvitin.